

Særutskrift for Øvre Folldal sokneråd

Tid: 10.03.2017

Øvre Folldal sokneråd har i møte den 10.03.2017 hatt følgende sak til behandling:

2017/6 Høring - ordning for utpeking av biskoper

UTREDNING

Kirkerådet ber i høringsbrevet om tilbakemelding på hva slags ordning høringsinstansen går inn for, samt på konkrete bestemmelser i de ulike regelforslagene.

I denne saken brukes benevnelsen menighetsråd der det menes både sokneråd og menighetsråd.

Det kan være hensiktsmessig å nærme seg denne problematikken med to forhold særskilt for øye: for det første å se på hvilke muligheter for lokal påvirkning som ligger i modellene, dernest å se etter hvilken modell som best ivaretar en samlet interesseavveining.

Høringsnotatet peker på tre tenkelige modeller for utpeking av biskoper. To av modellene vil se ganske like ut fra menighetsrådets ståsted, i det at biskopene tilsettes etter en rådgivendeavstemningsrunde, henholdsvis av et særskilt tilsettingsorgan eller av Kirkerådet. Den tredje modellen innebærer en ren valgordning for biskoper.

Nærmere om de tre ordningene:

Ordning med tilsetting i Kirkerådet – videreføring av gjeldende ordning

Den gjeldende ordningen for utpeking av biskoper har til nå vært benyttet ved tilsetting av fem biskoper. Ordningen bygger videre på reglene som gjaldt for utnevning av biskoper av Kongen i kirkelig statsråd med noen endringer.

Gjeldene ordning går i korthet ut på følgende:

- Bispedømmerrådet skal innen en fastsatt frist nominere fem personer som bispedømmerrådet anser skikket til å bli tilsatt som biskop. I tillegg kan det stilles kandidater ved at minst 100 stemmeberettigede fra kategoriene menighetsråd, prester og andre vigslede medarbeidere i offentlig kirkelig stilling i bispedømmet, fra minimum tre forskjellige prostier, kan gå sammen om å stille kandidater. Menighetsrådsmedlemmer inngår enkeltvis i antallet stemmeberettigede som kan stille kandidater.

- Det gjennomføres deretter en «rådgivende» avstemningsrunde hvor det fremkommer hvilke tre kandidater som har fått flest stemmer. Og det er i denne stemmerunden menighetsrådene i det aktuelle bispedømmet har stemmerett og derigjennom påvirkningsmulighet.

(Følgende er stemmeberettiget:

- a) menighetsrådene i vedkommende bispedømme,
- b) prester i offentlig kirkelig stilling i vedkommende bispedømme,
- c) vigslede kateketer, diakoner og kantorer i offentlig kirkelig stilling i vedkommende bispedømme,
- d) prostene i de øvrige bispedømmer,
- e) professorer i teologiske fag ved de teologiske fakultetene og ledere av praktisk-teologiske utdanningene.)

- Avstemningen i menighetsrådet foregår ved vanlig flertallsvotering, der det først voteres over hvem som skal føres opp som nr. 1, dernest voteres over hvem som skal føres opp som nr. 2 og til sist voteres over hvem som skal føres opp som nr. 3. Stemmegivningen i menighetsrådet er hemmelig. Prester, kateketer, diakoner og kantorer som er stemmeberettiget, deltar ikke i stemmegivningen.

- Kirkerådet foretar en opptelling av stemmeresultatet og offentliggjør deretter utfallet.

- Kirkerådet henter deretter inn uttalelser fra det aktuelle bispedømmerådet og biskopene om hvem av de tre kandidatene de anser mest skikket til å bli ny biskop.

- Kirkerådet skal deretter tilsette en av de tre kandidatene som totalt har fått flest stemmer.

Dagens ordning hvor Kirkerådet tilsetter biskoper etter en rådgivende avstemning kombinerer ulike hensyn. På den ene siden gir ordningen innflytelse til ulike grupper stemmeberettigede både i bispedømmet og på nasjonalt nivå. På den andre siden gir ordningen anledning til at Kirkerådet kan foreta en kvalifisert vurdering og vektlegging av helhetlige hensyn i sammensetning av bispekollegiet. Ordningen innebærer at biskopenes tilsetting forankres i et organ for det kirkelige demokratiet.

Denne ordningen understreker Kirkerådets helhetlige ansvar for ledelsen av kirken på nasjonalt nivå. Kirkerådet har de senere råd blitt tydeliggjort som en form for styre på nasjonalt nivå for Den norske kirke, blant annet gjennom lovendringene fra 1. januar 2017. I andre organisasjoner er det vanlig at et styre har et helhetlig ansvar som også innebærer muligheten til å tilsette ledere. Fordi Kirkerådet leder kirkens arbeid på nasjonalt nivå, er det i et slikt perspektiv naturlig at Kirkerådet foretar en helhetlig vurdering av kandidatene ut fra kirkens behov.

Et argument imot en slik ordning er at biskopenes selvstendige rolle i strukturen kan svekkes. Til dette kan det anføres at biskopenes selvstendige rolle kan ivaretas på andre måter enn gjennom en tilsettingsprosessen, for eksempel gjennom bestemmelser om at det er Den norske kirkes klagenemnd, og ikke Kirkerådet, som treffer vedtak om oppsigelse, suspensjon og avskjed av biskop.

En ordning med tilsetting i Kirkerådet eller et tilsvarende organ er ikke vanlig i andre kirker det er naturlig å sammenligne oss med.

Ordning med tilsetting i et særskilt tilsettingsorgan

Ordningen innebærer at det opprettes et særskilt tilsettingsorgan som tilsetter biskoper etter en rådgivende avstemning. Organet vil bestå dels av faste representanter oppnevnt av

Kirkemøtet og dels av representanter som blir oppnevnt av bispedømmerådet i det aktuelle bispedømmet.

Et argument for et eget særskilt tilsettingsorgan vil være at det i likhet med en valgordning i større grad vil kunne bidra til å ivareta biskopenes selvstendige rolle i strukturen, ved at biskopene ikke tilsettes av Kirkerådet.

Ordningen vil bidra til en myndighetsfordeling mellom organer på nasjonalt nivå, slik at en unngår en myndighetskonsentrasjon på ett organ. På den annen side vil det innebære en oppdeling av det kirkelige lederansvaret på nasjonalt nivå, ved at viktige ledelsesoppgaver fordeles på ulike organer. Kirkerådet sitt helhetlige kirkeledelsesansvar på nasjonalt nivå i Den norske kirke svekkes sammenlignet med i dag, dersom en viktig oppgave som utpeking av biskoper blir lagt til et annet organ.

Et argument imot en slik ordning er at det vil medføre etablering av et tilsettingsråd som ytterligere et organ i strukturen. Tilsettingsorganets mandat og oppgaver ville være spisset og begrenset, og vil normalt kunne få en til to tilsetninger i året. Det innebærer at det et ikke ville være krav til samme type kompetanse for medlemmene av dette tilsettingsorganet, som det vil være ved valg av medlemmer til Kirkerådet. Det kan for eksempel rekrutteres personer med kvalifikasjoner innen personalpolitikk, rekruttering eller teologisk kompetanse på doktorgradsnivå.

Ordningen vil innebære at biskopenes tilsetting blir forankret i demokratisk valgte organer, henholdsvis Kirkemøtet og bispedømmerådet.

For øvrig legges det til grunn at prosedyrer for nominasjon, rådgivende avstemning mv. i dette alternativet i det store og hele følger tilsvarende prosedyrer som en ordning med tilsetting i Kirkerådet.

En ordning med et særskilt tilsettingsorgan er ikke vanlig i andre kirker det er naturlig å sammenligne Den norske kirke med.

Ordning med en ren valgordning for biskoper

I denne ordningen vil menighetsrådet i vedkommende bispedømme være med og ha stemmerett (sammen med prester i ordnet kirkelig stilling i vedkommende bispedømme, vigslede kateketer, diakoner og kantorer i ordnet kirkelig stilling i vedkommende bispedømme, ev. valgt ungdomsråd i vedkommende bispedømme, Kirkemøtets medlemmer, samt prestenes varamedlemmer, representantene fra de tre teologiske fakulteter med tale- og forslagsrett på Kirkemøtet, representantene fra Ungdommens kirkemøte med tale- og forslagsrett på Kirkemøtet, samt at ved bispevalg i Nord-Hålogaland, Sør-Hålogaland, Nidaros, Hamar og Oslo bispedømmer gis Samisk kirkeråd stemmerett).

Forut for stemmegivningen vil det være en nominasjonsprosess som ivaretas av bispedømmerådet i vedkommende bispedømme (fem – sju kandidater nomineres). Etter nomineringen, men før valget, kan det tilføyes kandidater ved at 30 stemmeberettigede fra minimum tre forskjellige prostier kan gå sammen om å stille kandidater (områder utenfor bispedømmet regnes i denne sammenheng som ett prosti), betegnet som supplerende nominasjon.

- Proster utenfor bispedømmet, teologiske professorer og lederne av praktikum gis ikke stemmerett. Stemmeretten legges til demokratisk valgte organer fremfor personer som hadde stemmerett i kraft av å være Kongens rådgivere i kirkesaker.
- De stemmeberettigede avgir stemme kun på én kandidat.
- En kandidat som oppnår samlet stemmeandel på over 50 prosent vinner valget. Hvis ingen oppnår dette, går de to med størst stemmeandel etter vekting videre til en ny valgomgang.

Et argument for en ordning med en valgordning for biskoper vil kunne sikre biskopenes relativt selvstendige rolle i kirkeordningen. En slik ordning vil være bedre i samsvar med ordninger for utpeking av biskoper i lutherske nabokirker.

Ved å sette et krav om at den som blir valgt må ha støtte fra minst 50 prosent av stemmene, vil en kunne sikre at de valgte biskopene har bred tillit og støtte i kirken. Samtidig vil det være lite sannsynlig at en kandidat oppnår en så høy prosent i første valgomgang, noe som innebærer at det som oftest først i andre valgomgang vil være aktuelt å si at vedkommende har en så stor oppslutning bak seg.

Et argument imot en valgordning vil være at det er usikkert om en slik valgordning vil kunne ivareta helhetskirkelige hensyn, blant annet hensynet til den samlede sammensetningen i

bispekollegiet. En slik ordning svekker også Kirkerådets mulighet til å utøve en helhetlig kirkeledelse hvor ansvaret for tilsetning av biskoper, ikke er lagt til dette rådet.

Menighetsrådets påvirkningsmulighet

Ordning 1: Tilsetting i kirkerådet (dagens ordning)

Menighetsrådet kan bidra til å stille kandidater ved at minst 100 stemmeberettigede fra kategoriene menighetsråd, prester og andre vigslede medarbeidere i offentlig kirkelig stilling i bispedømmet, fra minimum tre forskjellige prostier, kan gå sammen om å stille kandidater. Menighetsrådsmedlemmer inngår enkeltvis i antallet stemmeberettigede som kan stille kandidater.

Menighetsrådet deltar i den «rådgivende» avstemmingen for å få fram de tre kandidatene med flest stemmer, der Kirkerådet velger ny biskop fra.

Ordning 2: Tilsetting i et særskilt tilsettingsorgan

På samme måte som i ordning 1.

Ordning 3: En ren valgordning for biskoper

Menighetsrådet kan bidra til å stille kandidat dersom de går sammen med andre og blir minst 30 stemmeberettigede fra minst tre prostier.

Menighetsrådet har stemmerett i avgjørende valg.

Ut fra dette, ser vi at menighetsrådet kan bidra til å fremme kandidater i alle tre ordningene. Når det gjelder votering, deltar menighetsrådet under rådgivende votering i de to første ordningene, mens det deltar i avgjørende votering i den tredje ordningen. Det er dermed ikke veldig forskjellig påvirkningsmulighet i de tre ordningene.

Om vi så ser på hensynet til bispekollegiets samlede kompetanse, egenskaper og ferdigheter, vil nok dette kunne sikres noe bedre ved at et overordnet organ velger biskop blant tre toppkandidater, slik som de to første ordningene beskriver.

Dermed blir spørsmålet om vi bør ha et eget tilsettingsorgan, eller om tilsettingen skal

gjøres av Kirkerådet selv. Et tilsettingsorgan vil for det første handtere få saker (anslagsvis en til to tilsetninger om året), dernest vil kun halve tilsettingsorganet være med på alle disse, i og med at andre halvparten av tilsettingsorganet utgår fra angjeldende bispedømme. I tillegg, ved å fjerne dette fra Kirkerådet selv, kan det tenkes å bli noe mer krevende å ha oversikt over hvordan bispekollegiet best kan styrkes kompetansemessig til enhver tid.

Saksbehandler vil derfor tilrå at ordningen med tilsetting i Kirkerådet (gjeldende ordning) videreføres.

INNSTILLING

Øvre Folldal sokneråd tilrår at dagens ordning med tilsetting i Kirkerådet videreføres.

MØTEBEHANDLING

Møtet avvikles som epostmøte, hvilket innebærer at møtepapirene er utsendt ved epost, og at saken kan drøftes medlemmene imellom for eksempel på epost eller telefon, og at medlemmene tilbakemelder på epost når de har gjort seg opp en mening om saken.

Alle medlemmene har meldt tilbake, der de stemmer for innstillingen.

VEDTAK

Øvre Folldal sokneråd tilrår at dagens ordning med tilsetting i Kirkerådet videreføres.

Øvre Folldal sokneråd
Bård Høisen Lohn